

Projecte: Xamfrà, centre de música i escena del Raval

Tallers artístics per afavorir el diàleg intercultural

Any 2009

Xamfrà, centre de música i escena del Raval

Tallers de música, teatre i dansa per afavorir el diàleg intercultural

Xamfrà, centre de música i escena és un projecte desenvolupat per la Fundació des de l'any 2005 al barri del Raval de Barcelona.

La Fundació L'Arc Música és una entitat que, amb l'actual o altres denominacions i formes jurídiques anteriors, s'ha dedicat des de l'any 1967 a l'educació a través de la música a la ciutat de Barcelona. Els destinataris són bàsicament nens i joves.

En la actualitat, la fundació L'ARC gestiona dues entitats, tots dues a Barcelona:

- 1.- l'escola municipal de música Can Ponsic, al districte Sarrià-Sant Gervasi,
- 2.- el centre **Xamfrà** al barri del Raval, a Ciutat Vella .

La idea central del projecte es utilitzar la música, el teatre, la dansa com eines educatives, que potencien la interrelació entre el jovent per afavorir el diàleg intercultural, el respecte i comprensió, millorar la convivència i dinamitzar la participació comunitària.

Al llarg d'aquest quatre anys el treball en grup e interdisciplinari es concreten en les presentacions públiques dels espectacles creats i elaborats pels alumnes i professors de Xamfrà : *Semblances*, estrenada al teatre Romea al juny del 2005, el següent *Transform-art*, al teatre Condal; al 2007 *Horitzons*, obra musical en diàleg amb l'exposició *Fronteres* sobre el tema de la immigració; i l'ultima i *Per sopar... LLETRES*, presentada al Hall del CCCB (Centre de Cultura Contemporània de Barcelona. (de totes, n'hi han enregistraments en DVD).

El públic va ser sempre massiu i l'esdeveniment va donar l'oportunitat a les famílies i veïns del barri a apropar-se a aquests espais que per molt d'ells , va se la primera vegada.

Les quatre actuacions marquen les fites que es van aconseguir cada any.

Les arts, la música, el teatre, la dansa treballades com eines per educar, obren les millors vies de comunicació entre el jovent i l'entorn, afavorint de manera palesa el coneixement i valoració mutus, el respecte i la convivència, i el sentiment de pertinença a una societat que els reconeix i valora pel seu treball.

Els tallers es realitzen al barri del Raval de Barcelona. Aquest barri concentra, entre els seus veïns, habitants de molt diversa procedència, de nivells econòmics i culturals diferents.

Aquesta realitat conforma un mapa social, cultural i humà de parcel·les normalment estanques que en poques ocasions es toquen . Quan hi entren en contacte, tenen lloc, moltes vegades, reaccions d'indiferència o desconfiança, quan no de violència.

El projecte vol incidir en aquesta realitat i Xamfrà ha trobat que una manera efectiva és fer-ho col·laborant i treballant en xarxa amb les entitats del barri, els dels serveis socials i amb els organismes educatius públics i privats. És interessant la complementarietat que fa Xamfrà a algunes iniciatives de la educació formal: participació a la Trobada de les Corals Escolars del barri, impulsades pel Pla educatiu d'Entorn, que reuneix a les corals de les escoles concertades i públiques a un esdeveniment comú; altres accions que exemplifiquen la complementarietat, es a l'àmbit de la formació, com son els Seminaris a mestres que realitzen els professors de Xamfrà a llarg de l'any i les diverses audicions escolars que es presenten dintre del Pla de Formació de Zona del CPR.

El treball en xarxa suposa estar en contacte amb:

- tutors i professors de música d'escoles i instituts, per fer el seguiments de cada alumne i animar als professors que *animin* a l'alumne a fer extraescolars amb vessant artística.

- Responsables i educadors de totes les entitats del barri per a que s'afegeixin a l'oferta artística de Xamfrà i col·laborar en les dues direccions en projectes educatius comunes.
- Responsables de la xarxa social i cultural del barri (serveis social, biblioteques, centres culturals, de recerca, universitat, etc) per desenvolupar projectes conjunts i posar a l'abast de les famílies i alumnes la seva proposta cultural.
- La família i entorn dels alumnes per crear un entramat social proper i de confiança entre el veïnat.

Actualment Xamfrà té 160 alumnes, entre 4 a 18 anys, distribuïts en talleres de percussió, dansa, teatre, instrumental orff, cant coral, sensibilització musical, acordió i guitarra.

L'alumnat està conformat per :

- nens i nenes que provenen de les escoles i instituts públics i concertats del Districte, aules d'Escollida, motivats pels professors i tutors amb els que prèviament ens hem posat en contacte,
- grups sencer de nens i nenes de diferents edats que venen de centres de lliure del barri : Centre Obert Salvador Gavina, Fundació Social del Raval, Franja Jove, etc.
- joves amb discapacitats intel·lectual disminuïdes de l'escola La Ginesta.
- joves de centres tutelats.
- mares d'alumnes i professors que s'han constituït en la Coral d'adults de Xamfrà.

Les darrere representacions públiques, i el boca orella, van ser els millor mitjans de difusió del projecte. Any darrera any l'alumnat de Xamfrà va creixent.

La matrícula oberta permet la inscripció durant tot el curs. Actualment, el degoteig de matrícules ens obliga a pensar per al proper curs en el desdoblament d'alguns tallers i la creació de un altre de nou.

Breu historia del projecte

El projecte Xamfrà, centre de música i escena té una antiguitat de quatre anys. Va començar a l'any 2005 amb 16 alumnes, actualment son 160.

Aquesta progressió revela la necessitat del barri de comptar amb un centre d'ensenyament artístic que respongui a una població de escassos recursos econòmics.

A l'inicio, els tallers que s'impartien eren un de percussió, altre de instrumental orff, un de dansa i un de teatre. Avui tots ells s'han multiplicat i s'han afegit altres, en aquest moment en total son 14.

Els beneficiaris directes son las famílies i els nens, nenes i joves majoritàriament del barri. L'alumnat es d'edats diferents i de diversos orígens, n'hi ha de locals i d'altres països: Bolívia, Santo Domingo, San Salvador, Paquistán, Romania, Argentina, Perú, Argelia, Equador, Etiòpia, Filipines, Colòmbia, Guinea Equatorial, Marroc, Senegal, Nigèria, Cuba, etc. un total de vint nacionalitats diferents que es barregen per aprendre i treballar conjuntament.

En la mateixa línia d'afavorir la integració, la cooperació i el coneixement de la realitat entre els joves, participen al nostre projecte, l'alumnat de l' escola La Ginesta, dedicada a les persones amb capacitats disminuïdes, joves de centres tutelats i centres oberts de la DGAIA que treballen a mes amb joves immigrants menors d'edat que venen sense la famílies.

Les activitats es desenvolupen en horari extra-escolar, de 17h a 20hs, de dilluns a dijous. La majoria dels tallers tenen una periodicitat de dues vegades a la setmana. Cada taller dura una hora.

La dinàmica de treball consisteix en que cada taller desenvolupi el seu propi currículum formatiu, i al mateix temps estiguin coordinats amb les altres especialitats. De tal manera que al tercer trimestre, es treballa de forma coral un únic espectacle. Aquest espectacle esdevé en fil motivador i unificador per aconseguir una fita comuna: l'obra que es presentarà en públic en un teatre del barri per a les famílies i veïns.

El projecte anual inclou una sortida de cap de setmana a un lloc fora de la ciutat. Aprofitant l' excusa de l'assaig general tenen l' oportunitat de marxar, de conèixer altres indrets fora del barri, fomentar la convivència i apropar-los a altres realitats.

Origen del projecte.

La idea del projecte de creació d' un centre al Raval va ser promoguda per professionals de la Fundació L'Arc que a llarg dels noranta i abans, treballaven com professors de música als instituts del barri.

Les activitats desenvolupades, a més de les formatives, anaven cap un treball social d'integració. Això, s'ha anat concretant en projectes que permetien la participació de tots els nois i noies de l'institut.

Els projectes han estat, en un principi, concerts i recitals dels grups de música, però han anat evolucionant implicant muntatges escènics (amb el que això implica de participació d'arts plàstiques, tramoïstes, actors...). treball d'aula des de diferents àrees, exposicions sobre el tema, col·laboració amb altres centres del barri.....

Exemples d'ells van ser :

- Participació en les TROBADES DE CORALS d'Ensenyament Secundari de Catalunya (Barcelona, Igualada, Reus, Lleida i Terrassa).
- Participació en el projecte ÒPERA A SECUNDÀRIA: Brundibár, Eco i Regal (Mercat de les Flors, Teatre Lliure- Sala Favià Pugserver.)
- Actuació en l'acte d'entrega de premis dels JOCS FLORALS de Ciutat Vella (Palau de la Música i Gran Teatre del Liceu)
- Concerts de NADAL en els instituts.
- Concerts de ST. JORDI.
- Recital dins l'exposició del CCCB: ESCENES DEL RAVAL
- MEDITERRÀNIA (treballs de geografia, societat, matemàtiques, llengües, medi ambient, i muntatge musico-teatral a partir d'un conte antic mediterrani)
- Actuació en la Inauguració de la Plaça Folch i Torres (Carmina Burana de Carl Orff)
- CONTRASTOS: "ICAILA EN EL BARRI DE LES MERAVELLES" (conte de Pablo Moro escenificat, músiques d'arreu del món, treball i exposició des de diferents àrees)
- CONTRASTOS: CD enregistrat a l'aula de música pels 200 alumnes, els beneficis del qual es destinen a l'adquisició de instruments pels nois i noies del barri.
- CONCERTS de NADAL i ST. JORDI conjuntament amb centres de Primària del barri.
- Projecte : L'EUROPA QUE VOLEM: PLAÇA DE CULTURES. Exposició amb participació de totes les àrees i espectacle.
- Formació d' una coral extraescolar integrada per nens de primària (a partir de 5è) i secundària.

Per altra banda, el Nadal de 1999 **la Fundació l'ARC Música** i el **Casal d'Infants del Raval** van organitzar i co-participar en dos concerts, un a l'Església del Carme (Ciutat Vella) i l'altre a la de l'Església de la Bonanova (Sarrià-St Gervasi), en els quals es van fer músiques d'arreu del món, amb cantaires i instrumentistes de l'escola de música i del casal que conjuntament van ser-ne els intèrprets.

L'experiència, des dels assaigs de preparació fins als dos concerts va satisfer molt a tothom i va donar peu a que uns i altres ens plantegéssim la necessitat de donar

continuïtat a un contacte que valoràvem molt positivament pel que fa a la recerca d'objectius com els que a continuació s'exposen, amb l'afegit que en aquest cas, la col·laboració es feia entre nens i nenes d'edats, nacionalitats, context socioeconòmic... diferents, amb tot el que això comporta de coneixement, valoració i acceptació mútues.

El curs 2001-2002 començà una **orquestra orff extraescolar a l'IES Miquel Tarradell**, integrada per nois i noies de 2n cicle de secundària i de batxillerat (que ja no fan música en el seu currículum reglat).

L'orquestra Orff participa en un projecte de col·laboració amb la **coral infantil La Nau de St. Pol de Mar** i un grup de joves de l'**Esbart dansaire de St. Cugat**.

Els tres grups conjuntament preparen l'espectacle: "DIGUES A ALGÚ QUE EXISTEIXO", que a partir de cançons, jocs i danses infantils vol recordar-nos a tots aquells nens i nenes que pel motiu que sigui, estan exclosos d'aquests espai i temps d'infants.

Aquest espectacle es va fer al llarg del 2002 a les tres poblacions i es va repetir a Mataró i a la Universitat Ramon Llull (Escola Blanquerna) al gener del 2003.

Davant de tot això, i veient l'efectivitat i la resposta del joves, es va crear dintre de la Fundació L'ARC, Taller de música. un nucli original que va donar forma i va impulsar el projecte del centre **Xamfrà**.

Finalitat del projecte

Estem convençuts que una **línia educativa a través de l'art com a llenguatge comú i comunitari** permet als nois i noies trobar *en l'expressió musical* (vocal i instrumental) *i escènica* (dansa, teatre, escenografia...) una via de comunicació entre ells i amb l'entorn, afavorint de manera palesa el coneixement i valoració mutus, el respecte i la convivència, i el sentiment de pertinença a una societat que els reconeix i valora pel seu treball.

Arran de les experiències viscudes a través de projectes com els que s'han exposat a dalt, creiem que un **centre de música i escena al Raval** aporta un espai cal·lidoscòpic de convivència al barri.

El treball a Xamfrà es sempre en grup. Es fa música, dansa i teatre col·lectivament, es deixa espai a totes les capacitats i ritmes de progrés individual.

El treball en aquesta línia fa que el compromís i el rigor, el respecte i l'acceptació de tothom esdevinguin **necessitats**, ja que sense ells els projectes col·lectius no funcionarien.

Objectius.

Objectius Generals

La música i també la dansa i l'escena esdevenen eines per treballar objectius com:

- Contribuir i ajudar als nois i noies a adquirir autoestima que els donarà autonomia en els diferents àmbits de la vida
- El treball en equip
- El coneixement i la col·laboració entre nois i noies d'edats diverses i la valoració i reconeixement de la feina de cadascú
- La presa de consciència de la responsabilitat individual dins el grup
- El compromís amb la tasca comunitària
- El respecte per les persones i la cura del material
- La presa de consciència del cos com a instrument d'expressió
- L'expressió i el gaudi estètics
- La valoració de la diversitat com a font de riquesa

- La presa de consciència dels elements comuns de músiques i tradicions o cultures aparentment molt allunyades en l'espai i/o el temps
- El reconeixement social a la tasca comunitària
- Fomentar el contacte-intercanvi amb altres col·lectius de la ciutat i d'altres poblacions (Catalunya, l'Estat Espanyol i l'estranger) que també treballin l'art com a procés col·lectiu i comunitari.

Objectius Específics

- Valer-nos de les arts (música, dansa i teatre) com a “*experiències educatives*”, relativitzant l'*objecte artístic*”
- Utilitzar la música com una eina extraordinària que permet la simultaneïtat d'expressions diverses.
- Fer ús de la música i les arts escèniques de manera comunitària, fugint volgudament del concepte d'especialització”.
- Fomentar la creativitat en els nois i noies (improvisació i creació)
- Desenvolupar capacitats com : atenció, concentració, coordinació...
- Treballar a partir de l'anomenada INTEL·LIGÈNCIA EMOCIONAL (motivació, autovaloració, expressió...)
- Gaudir emocional i estèticament .
- Adquirir criteris propis (entesos com a quelcom dinàmic, sempre en evolució)
- Descobrir la importància de l'expressió. les possibilitats del moviment, del gest, de la veu i del cos.
- A partir del “*mestissatge*” artístic, viure el mestissatge social com quelcom quotidià i pacífic.

Resultats esperats

El treball a través de la música, la dansa i el teatre, de manera col·lectiva i compartida és una eina per ajudar:

- Al procés d'integració social dels nois i noies.
- A convida pacíficament en la diferència.
- A facilitar espais d'intersecció culturals, racials, d'edats diferents...
- A sensibilitzar i respectar l'entorn
- A sensibilitzar i respectar totes les persones i la seva feina

- A la llarga, aportar a la ciutat un espai de formació pràctica per futurs mestres especialistes de música a l'escola i futurs professors de música per secundària.

Entenem que l'assoliment d'aquests objectius serà un procés llarg i estarà supeditat a molts factors, però no obstant això, estem convençuts que la contribució que un centre d'aquestes característiques pot fer en pro de la dignitat dels individus, de la seva condició de ciutadans i, en conseqüència, en pro de la pau i la bona convivència ha d'ésser tinguda en compte i val la pena abocar-hi els esforços humans, professionals i econòmics que calguin.